

nálunk csak legújabbán kezdték meg. Váli Ferenc „Nemzeti bírák a nemzetközi bírászkodásban“ címmel a nemzetközi bírászkodás egyik igen kényes kérdésével foglalkozik és emellett méltó emléket állítja Szladits Károly nemzetközi bírói tevékenységének a békeszerződés által felállított döntőbíróóságok keretében.

Negyvenhat dolgozat — negyvenhat új gondolat, új meg-látás. *Szladits* Károly büszke lehet arra, hogy ezt a vaskos kötetet, a magyar jognak negyvenhat értékes tanulmányával való gazdagodását a Róla való megemlékezés hívta életre.

Dr. Vági József.

Emlékkönyv.

Dolgozatok *Menyhárt* Gáspár egyetemi ny. r. tanár születésének 70. évfordulójára. Irták: Kartársai. Szerkesztette *Dr. Túry Sándor Kornél*.

A szegedi egyetem jogi karának valamennyi ordinariususa — megerősítve a tanári működéstől már visszavonult Polner Ödönnel, állnak díszsorban ez idő szerinti seniorjuk, *Menyhárt* Gáspár tiszteletére.

Az ilyen emlékkönyv sokszor fotográfia — megmutatója annak a szellemi hatásnak, amelyet az ünnepelt a választott témák tükörképe szerint az írókra gyakorolt. Az Emlékkönyvnek ez a fotográfia jellege akkor ütökzik ki erőteljesebben, ha az írók egy szűkebb céhből, az ünnepelt saját szűkebb tudomány szakának művelői közül kerülnek ki. *Menyhárt* emlékkönyve — amelynek írói minden tudományszak képviselői közül kerültek ki, ily értelemben nem fotográfia. De fotográfia — a korszakot illetően, amelyben a könyv megjelent. Forrongó, átalakuló világban élünk; szinte kérdésessé vált, érvényes-e jogra a római jog egyik páros, de egyet jelentő jelzője: *Constans ac perpetua*. A jog legalapvetőbb problémái vetődnek fel; régi igazságokat döngetnek, új eszmék törnek az érvényesülésre. Csoda-e, ha a professzori kar sem marad az elvonultság elefántesont tornyában, ha nem az előre megadott keretek között a részlet témák cizellálásával, gondolati finomságokkal törődik, hanem a jog, a társadalmi lét nyers, csiszolatlan termésköveit hengergeti, ahogyan robusztus súlyukkal a mai életre reá nehezednek. Balás, Polner és Túry adalékain kívül valamennyi szerző már a téma választással mutatja, hogy a jognak kozmikus, nagy kérdései felé terelte érdeklődésüket a kor.

A könyv tiz dolgozatot tartalmaz. Közülük csak azokra térünk ki, amelyek a folyóiratnak körébe esnek.

Balás P. Elemér „Szerzői magánjogunk de lege ferenda“ címmel értekezik. Még ez a „szakcikkek“ is magán viseli az Emlékkönyv monumentális karakterét, hiszen kiterjeszkedik programszerűen a szerzői magánjogra, ami szinte a teljes szerzői jog. Ki kell emelni a tanulmánynak azt az erkölcsi bátorságát, amellyel a mai szerzői szemléletnek, rendszernek azt az alapté-

telét támadja, amely egyes kiemelt jogosítványok csoportjaként tekinti a szerzői jogot, holott a szerzői jogot akként kellene szabályozni, hogy abban minden részjogosítvány belé tartozik, amit a törvény megemlített el nem von a szerzőtől. Amint Balás mondja, nem a jogosítványok sorolandók fel, hanem a szerző jogköréből elvont kivételek. Nagyon megszívlelendő a nomenklaturai jelentőségét messze meghaladó és a lényegbe vágó felfogás, hogy nem „védett művekről“, hanem „szellemi alkotásról“ kellene a törvénynek beszélni — ami ugyancsak terjedelmi kibővítését jelentené a szerzői jog által nyújtott oltalomnak.

Görgeteges kortársi, de szerencsére nem magyar téma Buza László soron következő tanulmánya a „felkelők nemzetközi jogi helyzete“, amely azonban témája folytán kívül esik lapunk megszokott témakörén. Záró tételét általános érdekessége mellett kiemeljük: a spanyol polgárháborúval adódó nemzetközi jogi kérdés komplexum a Nemzetek Szövetsége fennállásának, de egyúttal reformjának szükségét is élesen mutatja.

Magyar gyökerű, magyar célzatu, Csekey István nagyszabású tanulmánya a „magyar nemzetfogalomról“. A tanulmány fájdalmasan őszinte, a múlt sok hibájára reá mutató, a hízélgést megvető hitvallás. A tanulmányban elegyül a tudományos tárgylagossággal felépített jogászai elemzés, a történelmi alakulás menete szerint vázolt eszmetörténet, a tiszteletreméltó célkitűzések nemes subjectivizmusával, amely irányt akar mutatni a mai lük-tető magyar életben.

Ereky István — a tárgyi jogról értekeznek — messzetül a közigazgatási jog határán az univerzális jogi szemléletnek a jogbölcseletig elnyúló látókörével, aminek külső bizonytsága, hogy a közigazgatási jogász Iheringre, Windscheidre, a magánjog két nagy mesterére utal.

A maga szűkebb tudományának ugyancsak alapvető kérdése foglalkoztatja a büntető jogász Heller Erik tanulmányát „Anyagi jogellenesség és büntetőjogi reform“ címen, amely a jogi pozitívizmumon tümelkedik.

A jogbölcsező Horváth Barna „a szociológia elemei“-ről értekeznek, az országos szociálpolitikai intézet tanfolyamán tartott előadása közzétételével.

Polner Ödön a „választás, mint jogügylet“ címen teszi közzé tanulmányát, megkísérelve a politikai jelentőségű aktus problémáinak analtikus jogi módszerrel való megfejtését, vagy megközelítését.

A kar nemzetgazdásza Surányi-Unger Tivadar tanulmánya megint a mai gondolatköröknek megfelelő témát tárgyal „Műszaki haladás és gazdasági jólét“ címen.

A kötet utolsó tanulmányának szerzője a szerkesztő Túry Sándor Kornél. A „fokozott hatású tulajdonfenntartás“ című tanulmány elindítója nem elméleti elgondolás, hanem a gyakorlati életjelenségek sorozata, ami jogászai feldolgozást igényel.

A tulajdonjogfenntartás biztosítéki erejének növelésére két irányban észlelhető törekvés: amint Túry mondja vertikális és horizontális irányban. Az egyik irányban a tulajdonjogfenntar-

tással eladott tárgy vételárán túlmenő követelést is biztosítani igyekeznek a tulajdonjogfenntartással; a másik oldalon pedig az eladott tárgyon felül a biztosítéki igába be kívánják fogni az eladott tárgy helyébe lépő értéket. (Spezifikáció útján keletkezett új tárgyat, az eladásból származó vételárkövetelést.) A magyar és német bírói gyakorlat döntései nyomán veszi elméleti bonckés alá az egyes felmerülő kérdéseket. A részletkérdések megvitatására itt nincs tér. Minden esetre kiemeljük, hogy Túry teljes tudatossággal és élességgel az Interessen Jurisprudenz eszmekörében tárgyalja a vitás anyagot.

Túry a könyv szerkesztésével is érdemes munkát végzett. A testes kötet stílusos tisztelgés az ünnepeelt tanárkollega előtt. Irodalmunk a könyv-kiadás mai nehézségei és a jövődolgozósági szempontjai mellett nagyon is rászorul azokra a kivételes alkalmakra, amikor a kollegiális megbecsülés az elméletinek mondott munka fényűzését engedi meg.

B. S.

L. Reitzer: Le Réparation comme conséquence de l'acte illicite en Droit international. (Paris, 1938. Sirey.) — Szerző a címbebeli témát dinamikusán úgy határolja el, hogy annak kezdőpontja ott van, hol egy nemzetközijogi jogellenes cselekmény elkövetése már megtörtént, végpontja pedig ott, ahol a jogellenes cselekmény egyéb, a jóvátételtől különböző következményeinek alkalmazása jogossá válik; ezzel a vizsgálódás körén kívül marad egyrészt a jogellenes cselekmény feltételeinek és elemeinek, másrészt kényszerjellegű következményeinek kérdése. Szerző egyik alapgondolata az, hogy a jogellenes cselekmény következményeiben jogi sorrend van: a jogsértés primér következménye a reparáció, ez azonban nemcsak mint jog, hanem mint kötelezettség is jelentkezik a sértett oldalán és abban áll, hogy a sértett — bizonyos kivételes esetektől, pl. jogos védelem, eltekintve — kötelezve van először békés módon megkísérelni sérelme orvoslását. Csak ennek eredménytelensége esetén lehet helye kényszerjellegű szankciók alkalmazásának, amelyek ebben a második fázisban jogosakká válnak: ezzel szerző a jogszerű háború elméletének alapjára helyezkedik.

A mű bevezetése a jóvátétel, a szankció és a felelősség éles fogalomelemzésével tűnik ki. Maga a munka két részre oszlik, az elsőben a szerző a jóvátétel alapvető problémáival, a második részben a jóvátétel módzataival és terjedelmével foglalkozik. Az alapfogalmak jellegére vonatkozó általános elméleti eszme-futtatás és a főbb problémák sommás összefoglalása után szerző munkája egy esettárral és egy bibliográfiával zárul be, amelyek mindkettője szokatlanul gazdag.

Tekintettel különösen ennek a folyóiratnak a jellegére, másrészt a rendelkezésünkre álló hely szükére, nem vállalkozhatunk arra, hogy az értékes munka minden részletére kiterjedő ismerte-